

EUs regionalpolitikk står overfor store utfordringer

Regionalpolitikken i EU er under press, ved at de fattige landene i dagens EU blir å betrakte som rike, når Unionen utvides til 25 land.

18. februar i år la EU-kommisjonen frem sitt forslag til regionalpolitisk satsning for neste budsjettperiode. Forslaget til Kommisjonen innebærer en kraftig økning i regionalbudsjettet fra 195 milliarder euro (2000-2006) til 336 milliarder euro (2007-2013).

Dette forslaget har ikke blitt tatt godt mot i alle leire. De seks største bidragsyterne til EU-budsjettet - Østerrike, Storbritannia, Frankrike, Tyskland, Nederland og Sverige - har samlet seg til felles front mot denne økningen av budsjettet. Allerede i desember i fjor skrev de et brev til kommisjonspresident Romano Prodi og krevde frysing av totalbudsjettet på dagens nivå (1 prosent av BNP). Når forslaget til Prodi nå innebærer en økning på opptil 1,24 prosent av BNP, mener nettobidragsyterne at Kommisjonen fokuserer for mye på å gi regionalstøtte i EUs fattige regioner.

Kommisjonen vil på sin side ikke finne seg å bli vingeklippt av nettobidragsyterne, og har blant annet truet Tyskland med kutt i regionalstøtten til det tidligere DDR (der store deler i dag mottar mål 1-støtte) hvis de ikke vil være med på den foreslåtte budsjettøkningen. I en tid med økonomisk stagnasjon vil Tyskland nødig la seg presse til å bidra mer enn de gjør i dag. Hans Martin Bury, tysk UDs statssekretær for Europa, ga derfor følgende melding til EU-kommisjonen «*det er meningsløst å styre Tysklands støtte til egne utkanter via Brussel - for hver euro som kommer tilbake må vi betale inn to*».

I likhet med tyskerne er svenskene motstandere av en økning av EU-budsjettet. Sverige er tilhenger av at store deler av midlene under EUs regionalpolitikk bør tilfalle de nye medlemslandene i Øst-Europa. Statsminister Göran Persson har blant annet uttalt at Sverige ikke bør overføre penger til et så rikt land som Spania. Men samme Persson er heller ikke overbevist om at svenske skattebetalere nødvendigvis skal betale for utviklingen i Øst. Persson krever at disse landene selv i større grad bidrar med egne midler. «*Det er uboldbart hvis de tror at vi skal ta ut høye skatter i Sverige, Finland og Danmark og sende pengene til Øst-Europa, slik at det der skal være en overklasse som ikke betaler skatt*», sier Persson i sin kritikk av skattepolitikken i de nye medlemslandene.

Når EU skal bli enige om neste budsjett for regionalpolitikken, har vi tre klare interessenter: de som mottar mest i dag, nettobidragsyterne og de nye medlemslandene. Irland, Hellas, Portugal og Spania har dermed mest å frykte i neste budsjettperiode. De kommer ikke til å miste overføringene de får over strukturfondene over natten, men de må være forberedt på at støtten fases ut over tid. En ting som er sikkert, de kommer til å kjempe for å beholde mest mulig av dagens støtte. Dagens fattige i EU-15 hevder at det er urettferdig at de må betale for utvidelsen. Kronargumentet

«Dagens fattige i EU-15 hevder at det er urettferdig at de må betale for utvidelsen.»

deres er at de blir ikke noe rikere, selv om Unionen blir utvidet med noen som er enda fattigere enn dem selv.

I denne interessekonflikten, argumenterer Sverige og Finland for at deres distriktpolitiske målsettinger for nordområdene fortsatt skal ivaretas gjennom EUs regionalpolitikk (som tradisjonelt har fokusert på å skape økonomisk vekst i Unionens svakerestilte regioner). Kommisjonen har langt på vei sagt seg enig i at de nordlige områdene i Sverige og Finland skal få beholde status som mål 1-områder (sammen med EUs fattigste regioner), men de har ikke uttalt seg tydelig nok til at våre nordiske naboer tør stole på deres lovnader. En annet spørsmål er hvordan vil de «egentlig» fattige landene reagere på at forholdsvis velstående regioner i Finland og Sverige krever såpass mye støtte fra EUs strukturfond.

De nye medlemslandene er lovet at de vil bli faset inn som fullverdige medlemmer i løpet av neste budsjettperiode, og dermed få rett til regionalstøtte på linje med dagens EU-15. Men det er flere forhold som tilsier at de nye medlemmene ikke vil få så store overføringer fra EU som de var forespeilet i medlemskapsforhandlingene. Uten vesentlig større bevilgninger til strukturfondene (noe som er lite trolig ettersom nettobidragsyterne har gått i mot Kommisjonens foreslåtte økninger) vil det bli mindre ressurser tilgjengelig til de nye, for det er usannsynlig at de som mottar regionalstøtte i dag, vil miste all støtte fra EU. Regelverket for strukturfondene vil også minske overføringene til de nye medlemslandene. En regel sier at medlemsstatene ikke kan motta mer støtte fra strukturfondene hvis de overstiger 4 prosent av BNP. Mange av de nye medlemslandene har så lavt BNP at de kommer å merke denne regelen ganske kraftig. Hellas og Irland ligger nærmest denne maksimumsgrensen i dag (begge ligger på 3,9 prosent). Polen, for eksempel, vil antakelig gå glipp av 40-50 prosent av potensiell strukturstøtte på grunn av denne regelen. I tillegg vil tommelfingerregelen om at medlemsstatene må bidra med minst 50 prosent av kostnadene, ytterligere begrense de nye medlemslandenes muligheter til å benytte seg av strukturfondene.

Hvis verken EUs regelverk for regionalpolitikken blir tilpasset de nye medlemslandene, eller Unionens regionalbudsjett blir økt betraktelig, vil trolig den største taperen i dette spillet være de nye medlemsstatene fra Sentral- og Øst-Europa.

Åge Klepp
Statsviter, Landbrukets Utredningskontor

Sterk kontrast

Nedbyggingen av norsk landbruk står i sterk kontrast til folks holdning til bonden. Hele 84 prosent vil opprettholde et landbruk omtrent på samme nivå som i dag, viser en måling som ble offentliggjort mandag. Dette er den sterkeste folkelige støtte bonden har hatt på 20 år.

(Sjefredaktør Jens Olai Jenssen i Oppland Arbeiderblad)

Kulturlandskap for alle

Dagens ideal, stor og effektiv drift, vil langt på veg destruere Vest-Telemarks kulturlandskap, i staden for å verne det. Og dermed snakkar landbrukets folk for langt fleire enn si eiga sjuke mor når dei reagerer på statens tilbud i jordbruksstillingane. For kulturlandskapet er noko som ikkje bare landbruket, men både fastbuande og tilreisande, til og med politikarar og byråkratar i Oslo, har glede og nytte av.

(Leiar i Vest-Telemark Blad)

Avvikling, ikkje utvikling

Å tru at bøndene skal pleie kulturlandskapet utan å få betalt er jamgodt med å tru på julenissen. Men mest provoserande er arrogansen til staten. Bondeorganisasjonane forlangte 300 millionar kroner i auka overføringer. Etter vårt syn eit svært så moderat krav. Å svara med å redusere gjennomsnittsinntekta med 11.000 kroner er eit skambod. Dette er ikkje utvikling, men avvikling av norsk landbruk. Regjeringa og stortingspolitikarane er ikkje i takt med folkefleirtalet.

(Leiar i avisa Hallingdølen)

Slutt på subsidiering

- Jeg gidder ikke å subsidiere forbrukerne med billig arbeidskraft lenger. Det skal bli deilig å få noen frihelger og litt ferie også.

(Avtroppende melkebonde Gisle Gudim, Askim, til Smaalenenes Avis)

Inga naturlov

På kort sikt kjem bøndene neppe utanom ei vidare rasjonalisering av dei store produksjonane, som mjølk, kjøt og korn. Men situasjonen er ikkje håplaus for det norske småskalajordbruket dersom bøndene viser nytenking og kreativitet og dyrkar strategiske alliansar - med turistnæringa, med miljøørsla, med kvalitetsbevisste forbrukarar i inn- og utland. Det er ikkje ei naturlov at bondens arbeid skal verdsettast mindre og mindre for kvart år som går.

(Leiar i Stavanger Aftenblad)

Lite gjeld en betingelse

- Jeg liker jobben min, og jeg tjener brukbart. Men sett i antall timer arbeid er det ikke mye å skryte av.

De siste årene har det nesten ikke vært brukt penger på driftsbygninger blant bønder flest. Men større produksjon, enten det er melk eller kjøtt, krever nye og større fjøs. Jeg tror at en som har lite gjeld kan stå styrket til å møte framtida.

(Leder Anders Solstad, Orkdal landbrukslag, til avisa Sør-Trøndelag)

Prosjenter ingen hjelp

- Staten viser til at jordbruket har hatt en prosentvis høy inntektsvekst de siste par åra. Men det hjelper ikke å snakke om prosjenter. Ti prosent av 190.000 kroner utgjør ganske mye mindre enn ti prosent av 300.000 kroner. Derfor blir det feil å vise til prosjenter. Men staten nekter å snakke i kroner.

(Leder Jon Husdal, Sør-Trøndelag Bondelag, til avisa Sør-Trøndelag)

Nok areal

- Det verkar rett og slett uttappande for ei bygd å sjå gardstun forfalle i år etter år. Difor trur eg at vi her i bygda er rimeleg samde om at bu- og driveplikta ikkje må vere absolutt. Men kommunestyret bør sørge for at eigarane vedlikeheld og nyttar bruka til noko. Jordvernet var grunngevinga for bu- og driveplikta, men no har bygdene endra seg. Areal har vi absolutt nok av.

(Leiar Hans Peter Eidseflot, Bjørkedalen grendeutval, i avisa Møre-Nytt)

Nødvendig prosess

Kommunepolitikarane vil framover få mer å si i spørsmål om landbruksutviklingen, på bekostning av makten til byråkrater, spesielt på fylkesplanet. Dermed er det også viktig at lokalpolitikarane utformer en realistisk strategi og legger opp en kurs for utviklingen lokalt. Her må det snarest til en politisk prosess, som blant annet bør omfatte et sterkt interkommunalt og regionalt samarbeid i Glåmdal.

(Leder i avisa Glåmdalen)